

Pia Lohikoski vas

Kirjallinen kysymys elementX Finland Oy:n kaivosvarauksesta Uudellemaalle

Eduskunnan puhemiehelle

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on 8.6.2022 myöntänyt kaivoslain mukaisen varauspäätöksen kaivosyhtiö elementX Finland Oy:lle. Varausalue on erittäin suuri ja kattaa Porvoon, Loviisan ja Orimattilan kaupungit sekä Mäntsälän, Pukkilan, Myrskylän, Askolan, Pornaisten ja Sipoon kunnat.

Varausalueen koko ja sijoittuminen Suomen väkirikkaimmalle alueelle arvokkaiden pohjavesi-alueiden läheisyyteen aiheuttaa suurta huolta alueen asukkaissa. Ilmaston lämpeneminen globaalisti johtaa siihen, että pohjavesivarantoja on suojeltava priorisoidusti joka puolella maailmaa, myös Uudellamaalla. Suomalaiset ovat aina arvostaneet puhtaita vesiään, ja nyt tuo priorisointi vain korostuu ympäristökriisin hillitsemisen vuoksi.

Vanha kaivoslaki ei mahdollista alueen asukkaille päätäntävaltaa siitä, tuleeko niiden kuntiin kaivoksia vai ei. Myöskään tieto suunnitelluista kaivoshankkeista ei tule alueiden ihmisille sillä tavoin, että asiaan vaikuttaminen olisi tosiasiallisesti mahdollista. Tämän lisäksi vanha kaivoslaki ei mahdollista kaivosvarauksesta valittamista. Tämä johtaa vuosien epätietoisuuteen varausalueella, joka voi olla erittäin suurikin. Uudenmaan varauspäätös sivuuttaa senkin, että maatalousalueena Uusimaa on merkittävä lähes kahdelle miljoonalle asukkaalle. Alueen ainutlaatuisia kulttuurihistoriallisia kerrostumia ja niiden korvaamatonta arvoa varauspäätös ei myöskään huomioi, koska tätä ei laki mahdollista.

Uudessa laissa kunnilla olisi kaavoituksen kautta päätäntävalta määritellä, tuleeko sen alueelle kaivosta. Uudella lailla parannettaisiin myös tiedonsaantia sekä maaomistajan asemaa suhteessa kaivosyrityksiin. Uusi kaivoslaki on kuitenkin vielä käsittelyssä eduskunnassa, joten senkään varaan ei voi tässä asiassa vielä laskea.

Ei voi olla niin, että nykytila johtaa Uudenmaan tärkeiden alueiden alistamiseen kaivostoiminnalle ilman, että asiaan voi kukaan vaikuttaa. Lopputulos on alueen asukkaiden ja koko Suomen kannalta absurdi: Uudellamaalla ei tietenkään ole mahdollista harjoittaa laajamuotoista kaivostointia alueen asukkaiden, luonnon ja muiden elinkeinojen siitä kohtuuttomasti kärsimättä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kirjallinen kysymys KK 488/2022 vp

Miten nykyisin voimassaolon aikana turvataan Uudenmaan alueet laajalta kaivostoiminnalta ja varmistetaan, ettei varauspäättös johda malminetsintälupaan,

miten poistetaan varauspäättöksen aiheuttama vuosien epävarmuus ja

miten parannetaan tiedonsaantia kaivoshankkeiden aikaisessa vaiheessa niin, että ihmisillä on aito mahdollisuus vaikuttaa ympäristöään koskevaan päätöksentekoon perustuslain turvaamalla tavalla?

Helsingissä 27.9.2022

Pia Lohikoski vas